

30.10.5; 134a (משנה ד) → 134b (סיום הפרק)

.1 שפטו דל ויתום עני ורש הצדיקו: תהלים פב, ג

.2 ודל לא תהדר בריבו: שמות כג, ג

.3 וכרמך לא תעולל ופרט פרמך לא תלקט לעני ולגר מעזב אתם אני ה' אלהיכם: ויקרא יט, י

.4 והפהו הגדול מאחיו אשר יוצק על ראשו שמן המשחה ומלא את ידו ללבש את הבגדים את ראשו לא יפרע ובגדיו לא יפרם: ויקרא כא, י

.5 וזה יהיה משפט הפהנים מאת העם מאת זבחי הזבח אם שור אם שה ונתן לפהו חזרע והלחיים והקנה: דברים יח, ג

.6 וירא פינחס בן אלעזר בן אהרן הפהן ויקם מתוך העדה ויקח רמח בידו: במדבר כה, ז

.7 ועמד פינחס ופלל ותעצר המגפה: תהלים קו, ל

.8 ויבא אחר איש ישראל אל הקנה וידקר את שניהם את איש ישראל ואת האשה אל קבתה ותעצר המגפה מעל בני ישראל: במדבר כה, ח

.9 ואת שוק הימין תתנו תרומה לפהו מזבחי שלמיכם: ויקרא ז, לב

- I מתנות liability of a convert to give משנה ד
- a If: it was slaughtered before conversion – פטור; if afterwards – חייב
- i If unclear: פטור, due to rule of המעלה
- II Side-door סוגיא status of מתנות
- a מ"מ challenged ר"ל ד' דימי (we assume authorship of ר"מ) indicates that ספק מתנות are kept by owner ("לקולא")
- i Challenge: פאה ד:יא – ר"מ rules that ספק לקט goes to the poor
- ii Defense (ר"י): reads פאה ד:יא as one version (ר' יהודה אגרא) of ר"מ, per ברייתא
- 1 Response (ר"ל): nonetheless it is a challenge, as this position is buttressed with a good argument
- (a) Argument: v. 1 indicates that we benefit the עני (not favoring in court – violation of v. 2) – דק משלך
- iii Defense (רבא): in our case, the פרה was פטור בחזקת פטור (owned by non-Jew before conversion); in that case, the stalk was assumed to be חייב
- 1 Challenge (אב"י): dough kneaded before conversion is exempt; afterwards – חייב – and ספק is חייב (cf. גו: ג)
- 2 Defense (רבא): ספק איסורא (like חלה) is לחומר; ספק ממונא (like מתנות) is לקולא
- (a) Per: ר' חסדא (and ברייתא of ר') – there are 8 ספקות mentioned regarding א גר; 4 – חייב and 4 – פטור
- (i) חייב: his wife's יולדת בכוור, חלה, קן יולדת of a donkey (ספק when born) and טהורה (as these are merely financial obligations)
- (ii) פטור: בכור בהמה טהורה and פדיון פטר חמור (as these are merely financial obligations)
- b פאה ד:יא: same story, but ר"ל challenged ר' יוחנן ברייתא about כמה (instead of ד:יא)
- c Story: לוי planted in a place where there were no poor – wondered if he should leave לקט
- i ד' ששת: the תורה commanded to leave for the poor, not ravens and bats (→ collect it himself)
- ii Challenge: ruling that we don't bring תרומה from granary to city, but if there is no כהן (coming to collect), we rent a cow (if necessary) to bring it so as not to lose the תרומה
- 1 Defense: תרומה is different – there is טבל involved and the ישראל cannot eat until he separates it
- 2 Challenge: מתנות have no such requirement, yet if there is no כהן, we estimate the value (and pay it to a כהן later on) and eat it in order not have the כהן lose
- (a) Answer: מתנות use the verb נתינה – unlike מתנע which are defined by עזיבה (v. 3)
- (b) Note: we can use this answer to distinguish between מתנות and תרומה (above)
- iii Tangential question: why does the תורה state תעזוב an extra time?
- 1 Answer: to teach that if he disowns his vineyard at night and reclaims it from הפקר the next morning, he is still obligated to leave מתנע – but is exempt from מעשרות
- iv tangential story: a bag of דינרים was sent to בימ"ד (to support students); ר' אמי (כהן) got to them first and made a קנין
- 1 question: how could he do this? we learned (above) that when the operative verb is נתן, he may not take
- (a) answer1: he was taking on behalf of the poor
- (b) answer2: he was an important person, per v. 4 (כהן גדול)
- (i) note (אחרים): if כה"ג isn't rich, other כהנים enrich him, per v. 4 – מאחיו – משל אחיו
- III מתנות definition of משנה ד
- a זרוע: from the joint of the right foreleg to wrist – same as is given from זיזר; parallel backleg is the שוק (of מתנ"כ)
- i dissent (ר' יהודה): from the joint until the "upper knee"
- b לחי: from the joint of the jaw until the top of the windpipe (ברייתא which allows more – until השחיטה – is per רב"א)
- i or: both are רבנן, and "עמה" means that בית השחיטה stays with בהמה, not to כהן
- c הזרוע ברייתא – means the right one – not the left (or inferred from v. 9 – תתנו extends to מתנ"כ, and must be הימין)
- i explanation of derivation: just as הירך (in re: ר"י's approach to גה"נ) means the right one, so here הזרוע – the right
- ii and הלחיים: extends to the wool atop sheep's head and goat's beard
- iii and הקבה: extends to fat around and inside קבה, per יהושע – ר' יהושע generously grant it back to owners
- 1 דרשה: all gifts are allusions to פינחס's act of zealotry (vv. 6-8)